

Field : Sport Psychology

Type : Research Article

Received: 10.10.2016 - Accepted: 14.12.2016

Gençlik Kamplarında Görev Yapan Liderlerin Sigara İçme Alışkanlıklarının Belirlenmesi

Şakir TÜFEKÇİ¹, Evrim ÇELEBİ² Cemal GÜNDOĞDU³

¹Malatya Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, Malatya, TÜRKİYE

²Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ, TÜRKİYE

³İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Malatya, TÜRKİYE

E-Posta: sakir_-44@hotmail.com

Öz

Bu araştırma Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı gençlik kamplarında görev yapan kamp liderlerinin sigara içme alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı türdeki araştırmanın örneklemini 400 aktif lider oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak katılımcıların demografik özelliklerini ve sigara içme alışkanlıklarını belirlemeye yönelik soruların yer aldığı anket formu kullanılmıştır. Kamp liderleri arasında sigara içenlerin oranı %20.8'dir. Kamp liderlerinin %69.9'u 18 yaşından sonra sigara içmeye başlamıştır. %55.4'ü günde 10 tane ve daha az sigara içerken, %20.5'i günde 11-15 adet, %24.1'i günde 15 sigaradan fazla içtiğini belirtmiştir. İçilen sigara miktarı yaş gruplarına göre farklılık göstermiştir. 24-28 yaş grubunda yer alan liderler arasında içilen sigara miktarı diğer yaş gruplarından daha azdır ($p<0.05$). Gençlik kampında görev yapma süreleriyle içilen sigara miktarı karşılaştırıldığında görev süresi arttıkça içilen sigara miktarının arttığı gözlenmiştir ($p<0.05$). İçilen sigara miktarı cinsiyete, öğrenci ya da mezun olma durumuna, medeni duruma göre farklılık göstermemiştir ($p>0.05$). Kamp liderlerinin %77.1'i sigarayı bırakmak istediğini ifade ederken, %45.8'i sigarayı bırakmayı hiç denemediğini söylemiştir. Sigarayı bırakma isteği tüm yaş gruplarında, bayan ve erkek liderler arasında, medeni duruma, öğrenci ya da mezun olma durumuna göre benzerlik göstermiştir ($p>0.05$).

Anahtar Kelimeler: Genç, kamp lideri, sigara

Determination of Smoking Habits of the Leaders Who Served in Youth Camps

Abstract

This research was conducted to determine the smoking habits of the camp leaders who served in youth camps of the Ministry of Youth and Sports. The sample of this descriptive study consisted of 400 active camp leaders. A questionnaire, which includes items to determine demographic characteristics and smoking habits of the participants was used as a data collection tool. Data were expressed as number and percentage distributions, and Chi-square test was used in analysis of the data. The rate of smokers among the camp leaders was 20.8%. Of the camp leaders, 69.9% had started to smoke after age 18. Of the leaders, 55.4% was smoking 10 or less cigarettes per day, 20.5% was smoking 11-15 cigarettes per day, and 24.1% was smoking more than 15 cigarettes per day. There was a difference in the number of cigarettes smoked according to the age groups. The number of cigarettes smoked is higher among the leaders in the 24-28-year-old age group than of the other age groups ($p < 0.05$). In the comparison of the number of cigarettes smoked and the working time in the youth camp, it was observed that the number of cigarettes smoked increases with the increased working time ($p < 0.05$). There was no difference in the number of cigarettes smoked in terms of gender, graduation status, and marital status ($p > 0.05$). Of the camp leaders, 77.1% expressed a desire to quit smoking, whereas 45.8% had never attempted to quit smoking. The desire to quit smoking was similar in all age groups, between male and female leaders, and according to marital status, or graduation status ($p > 0.05$).

Keywords: Young, camp leader, cigarette

Giriş

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gençler arasında tütün epidemisi önemli bir halk sağlığı sorunu olarak tanımlanmaktadır. Nikotin şimdiki kadar bağımlılık yaptığı bilinen maddeler içinde etkisi en fazla olanıdır. Sigara kullanmayı deneyen her iki gençten birisi sigara kullanmaya devam etmektedir. Gençlik döneminde sigara içmenin getireceği sağlık sorunları yeterince algılanamamakta ve önemsenmemektedir. Sigara kullanımının başlamasıyla birlikte sigaranın sağlık üzerindeki olumsuz etkisi fark edilemeyebilir. Ancak gençlik dönemlerinde elde edilen sigara alışkanlığının sağlık üzerine olan olumsuz etkileri yaşamın daha sonraki yıllarında ortaya çıkmaktadır (Özcebe, 2008). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sigarayı dünyanın en hızlı yayılan ve en uzun süren salgını olarak tanımlamaktadır. DSÖ verilerine göre her 10 saniyede bir kişi tütün ürünlerinin sonuçlarına bağlı nedenlerden hayatını kaybetmekte, tütün her yıl 4 milyon ölüme yol açmaktadır. Bugünkü eğilimlerin değişmeden devam etmesi durumunda, 2020 yılında bu sayının 8 milyon 400 bin kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu ölümlerin %70'i gelişmekte olan ülkelerde olacaktır. 1970'li yıllardan bugüne gelişmiş ülkelerde sigara içim oranları azalmakta, ancak gelişmekte olan ülkelerde yükselmeye devam etmektedir (Çan ve ark.2007). Sigara bağımlılığı üzerine yapılan tüm araştırmaların ortaya çıkardığı en önemli ve genel kabul gören gerçek, bu alışkanlığın yaklaşık %40 oranında 15-19 yaşlarında başlamış olduğudur. Tüm dünyada ve ülkemizde 15 yaşın üzerindeki nüfusun yaklaşık %45'inin ciddi boyutlarda sigara bağımlısı olduğu varsayımı, sorunun özellikle gençler açısından ne denli önemli olduğunu göstermektedir (Yorgancıoğlu ve Esen, 2000). Bu araştırma gençlik kamplarında görev yapan kamp liderlerinin sigara içme alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metod

Tanımlayıcı türdeki araştırmanın evrenini gençlik kamplarında görev yapan aktif 1217 lider oluştururken, örnekleme 400 aktif lider oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak katılımcıların yaş, cinsiyet gibi demografik özelliklerini ve sigara içme alışkanlıklarını belirlemeye yönelik soruların yer aldığı anket formu kullanılmıştır. Anketler Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın Nisan 2016 tarihinde düzenlemiş olduğu hizmet içi eğitiminde gençlik kampı liderlerine dağıtılarak gözetim altında cevaplamaları sağlanmıştır. Anketlerin doldurulmasında gönüllülük esas alınmıştır. Verilerin sayısı, yüzde ve ortalama olarak ifade edilmiş, analizde ki-kare testi kullanılmıştır. $P < 0.05$ anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan kamp liderlerinin demografik özellikleri ve sigara içme alışkanlıklarına yönelik bulgular sunulmuştur.

Kamp liderlerinin yaş ortalaması 24.9 ± 3.7 'dir. %43.3'ü 24-28 yaş grubunda, %36.0'ı bayan, %64.0'ı erkek, %87.8'i bekar, %54.3'ü üniversite mezunudur. Kamp liderlerinin %62.2'si grup lideri, %17.8'i program sorumlusu olarak görev yapmakta, %20.0'ı diğer faaliyetlerde yer almaktadır. Kamp liderlerinin %75.3'ü 4 yıl ve daha az süredir gençlik kampında görev yapmaktadır.

Tablo 1. Kamp liderlerinin sigara içme özelliklerinin dağılımı

Sigara içme özellikleri		Sayı	%
Sigara içiyor musunuz?	Evet	83	20.8
	Hayır	317	79.3
Sigaraya kaç yaşında başladınız?*	13 yaş altı	4	4.8
	14-17 yaş	21	25.3
	18 yaş ve üzeri	58	69.9
Günde kaç sigara içiyorsunuz?*	10 adetten az	46	55.4
	11-15 adet	17	20.5
	15 adetten fazla	20	24.1
Sigarayı en çok hangi durumlarda içiyorsunuz?*	Stresli olduğumda	32	91.4
	Arkadaş ortamında	3	8.6
Sigarayı bırakmayı istiyor musunuz?*	Evet	64	77.1
	Hayır	19	22.9
Sigarayı bırakabilir misiniz?*	Evet	68	81.9
	Hayır	15	18.1
Sigarayı bırakmayı denediniz mi?*	Hiç denemedim	38	45.8
	Bir kez denedim	24	28.9
	Sık sık denerim	21	25.3

*Sigara içmeyenler dahil edilmemiştir

**Cevap vermeyenler dahil edilmemiştir

Tablo 1’de kamp liderlerinin sigara içme özelliklerinin dağılımı yer almaktadır. Buna göre kamp liderlerinin %79.3’ü sigara içmemekte, %20.8’i sigara içmektedir. Sigara içenlerin %69.9’u 18 yaşından sonra sigara içmeye başladığını, %55.4’ü günde 10 adetten az sigara içtiğini, %91.4’ü sigarayı en çok stresli olduğu dönemlerde içtiğini, %77.1’i sigarayı bırakmayı istediğini ifade etmiştir. Sigara içen kamp liderlerinin %81.9’u sigarayı bırakabileceğine inanmaktadır ve %45.8’i sigarayı bırakmayı hiç denememiştir. Sigarayı bırakma isteği tüm yaş gruplarında, bayan ve erkek liderler arasında, medeni duruma, öğrenci ya da mezun olma durumuna göre benzerlik göstermiştir ($p>0.05$).

Tablo 2. Kamp liderlerinin içtikleri sigara sayısının yaşa ve gençlik kampındaki görev süresine göre dağılımı

	İçilen sigara miktarı				Toplam	
	10 adet ve daha az		11 adet ve daha fazla			
	N	%	N	%	N	%
Yaş						
19-23 yaş	17	48.6	18	51.4	35	42.2
24-28 yaş	25	75.8	8	24.2	33	39.8
29 yaş ve üzeri	4	26.7	11	73.3	15	18.1
Toplam	46	55.5	37	44.6	83	100.0

$X^2= 11.209$ $p=0.004$

Tablo 2’de kamp liderlerinin içtikleri sigara sayısının yaş gruplarına göre dağılımı verilmiştir. İçilen sigara miktarı yaş gruplarına göre farklılık göstermiştir. 24-28 yaş grubunda yer alan liderler arasında içilen sigara miktarı diğer yaş gruplarından daha azdır ($p<0.05$).

Tablo 3. Kamp liderlerinin içtikleri sigara sayısının yaşa ve gençlik kampındaki görev süresine göre dağılımı

	İçilen sigara miktarı				Toplam	
	10 adet ve daha az		11 adet ve daha fazla			
	N	%	N	%	N	%
Gençlik kampındaki görev süresi						
0-4 yıl	42	62.7	25	37.3	67	80.7
5 yıl ve üstü	4	25.0	12	75.0	16	19.3
Toplam	46	55.5	37	44.6	83	100.0

$X^2=7.425$ $p=0.006$

Tablo 3’te Kamp liderlerinin içtikleri sigara sayısının gençlik kampındaki görev sürelerine göre dağılımı yer almaktadır. Kamp liderlerinin içtikleri sigara miktarı görev sürelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). 5 yıl ve daha fazla olan kamp liderlerinin %75.0’ı günde 11 ve daha fazla sigara içerken, görev süresi 4 yıl ve daha az olan kamp liderlerinde bu oran 37.3’tür. Görev süresi artıkça içilen sigara miktarı da artmaktadır. İçilen sigara miktarı cinsiyete, öğrenci ya da mezun olma durumuna, medeni duruma göre farklılık göstermemiştir ($p>0.05$).

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Araştırmamızda kamp liderlerinin dörtte biri (%20.8) sigara içmekte, dörtte üçü sigara içmemektedir (%79.2). Literatür incelendiğinde farklı bulguların olduğu görülmektedir. Türkiye 2008 Küresel Yetişkin Tütün Araştırması’na göre 15-24 yaş grubunda her gün tütün mamulleri tüketimi %21,7’dir. Araştırma bulgumuz sigara içme sıklığı açısından Türkiye ortalamasına yakındır. Boyacı ve arkadaşlarının (2003) çalışmasında sigara içenlerin oranı %44.4, Öğüş ve arkadaşlarının çalışmasında %30.4, Tanrikulu ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında %27.6, Şimşek ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında %25.4’tür. Pıçakçefe ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında aktif sigara içenlerin oranı %25.3’tür ve araştırma bulgumuzdan yüksektir. Vatan ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında bu oran %17.3, Güler ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında %15.5, Kara ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında %12.0’dır. Bu sonuçlar araştırma bulgumuzdan daha düşüktür. Bu farklılıklar demografik ya da bölgesel farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir.

Adolesan dönemde sigara ile tanışma genellikle erken ve orta adolesan gelişim dönemlerinde olmaktadır. Araştırmamızda sigara içenlerin %69.9’u 18 yaşından sonra sigara içmeye başladığını belirtmiştir. Boyacı ve arkadaşlarının (2003) çalışmasında katılımcıların %40.1’i 15 yaşından sonra sigara içmeye başlamıştır. Vatan ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında sigaraya başlama yaş ortalaması $17,6\pm 2,8$, Tanrikulu ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında

16.10±3.69, Çelik ve arkadaşlarının (2004) çalışmasında 15±2.8 dir. Türkiye 2008 Küresel Yetişkin Tütün Araştırması'na göre, her gün sigara içenlerin %39,3'ü 15-17 yaş grubunda sigara kullanmaya başlamıştır.

Kamp liderlerinin yarıdan fazlası (%55.4) günde 10 adetten az sigara içtiğini belirtmiştir. Güler ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında günde on adet ve daha az sigara içenlerin oranı %59.7'dir ve araştırma bulgumuzdan biraz yüksektir. Vatan ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında günde 10 adet ve daha az içenlerin oranı %47.0'dır.

Kamp liderlerinin %91.4'ü sigarayı en çok stresli olduğu dönemlerde içtiğini ifade etmiştir. Kamp liderlerinin %77.1'i sigarayı bırakmayı istediğini ifade etmiştir. Mayda ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında sigarayı bırakmak isteyen öğrencilerin oranı %65.6 bulunmuştur ve araştırma sonucumuzdan düşüktür.

Sigara içen kamp liderlerinin %81.9'u sigarayı bırakabileceğine inanmaktadır ve %54.2'si daha önce sigarayı bırakmayı denemiştir. Sigarayı bırakma isteği tüm yaş gruplarında, bayan ve erkek liderler arasında, medeni duruma, öğrenci ya da mezun olma durumuna göre benzerlik göstermiştir ($p>0.05$). Mayda ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında sigarayı bırakmayı deneyenlerin oranı %74.6'dır.

Araştırmamızda kamp liderlerinin içtikleri sigara miktarı yaş gruplarına göre farklılık göstermiştir. 24-28 yaş grubunda yer alan liderler arasında içilen sigara miktarı diğer yaş gruplarından daha az bulunmuştur. Kamp liderlerinin içtikleri sigara miktarı görev sürelerine göre anlamlı farklılık göstermiştir. 5 yıl ve daha fazla olan kamp liderlerinin %75.0'ı günde 11 ve daha fazla sigara içerken, görev süresi 4 yıl ve daha az olan kamp liderlerinde bu oran 37.3'tür. Görev süresi artıkça içilen sigara miktarı da artmaktadır. İçilen sigara miktarı cinsiyete, öğrenci ya da mezun olma durumuna, medeni duruma göre farklılık göstermemiştir.

Sigara kullanımının önlenmesi için gençlere yönelik pek çok müdahale yapılabilir. Okul döneminde ilk sigara kullanılan ortamların belirlenerek sigaraya başlamanın önlenmesi, sigaranın zararları konusunda bilgilendirme yapılması, gençlerin devam ettikleri okullarda sigaraya ilişkin koruyucu politika ve uygulamaların olması sağlanmalıdır. Gençler ile yakın iletişim halinde olan kişilerin sigara kullanmayan gençleri desteklemeleri çok önemlidir.

KAYNAKÇA

Boyacı H, Çorapçioğlu A, Ilgazlı A, Başyigit İ, Yıldız F (2003). Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin sigara içme alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Solunum Hastalıkları Dergisi*, 14: 169-175

Çan G, Çakırbay H, Topbaş M, Karkucak M, Çapkın E (2007). Doğu Karadeniz Bölgesi'nde sigara içme prevalansı. *Tüberküloz ve Toraks Dergisi*, 55(2), 141-147.

Çelik HC, Satıcı Ö, Çelik MY (2004). Kronik sigara içme alışkanlığı olan üniversite öğrencilerinin tutumlarına ilişkin değişkenlerin aşamalı kümeleme yöntemi çözümü. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 11(4): 217-222.

Güler N, Güler G, Ulusoy H, Bekar M (2009). Lise Öğrencileri Arasında Sigara, Alkol Kullanımı ve İntihar Düşüncesi Sıklığı. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 31:340-345.

- Kara S, Bař FY, Açıkalın C, (2011). Sigara içme davranışları ve etkili faktörler: Tıp ve diş hekimliği fakültelerinin ilk ve son sınıf öğrencileri üzerinde çalışma. *Smyrna Tıp Dergisi*, 1(1), 16-21.
- Mayda AS, Tufan N, Bařtař S (2007). Düzce Tıp Fakültesi öğrencilerinin sigara konusundaki tutumları ve içme sıklıkları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(5), 364-370.
- Öğüş C, Özdemir T, Kara A, şenol Y, Çilli A (2004). Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem I ve VI öğrencilerinin sigara içme alışkanlıkları. *Türkiye Klinikleri Archives of Lung*, 5(3), 139-142.
- Özcebe H (2008). Gençler ve Sigara. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Klasmat Matbaacılık, Ankara.
- Özcebe H Doğan BG, İnal E, Haznedaroğlu D, Bertan M (2014). Üniversite öğrencilerinin sigara içme davranışları ve ilişkili sosyodemografik özellikleri. *Türk Toraks Dergisi*, 15(1), 42-48.
- Pekşen Y, Canbaz S, Sünter AT, Tunçel EK (2005). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinde Sigara İçme Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. *Journal of Dependence*, 6, 111-116.
- Pıçakçıfe M, Keskinoğlu P, Bayar B, Bayar K (2007). Muğla Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin sigara içicilik sıklığı ve içiciliği arttıran nedenler. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(4), 267-272.
- Şimşek Z, Koruk İ, Altındağ A (2007). Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Riskli Davranışları. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(3):19-24
- Tanrıkulu AÇ, Çarman KB, Palancı Y, Çetin D, Karaca M (2009). Kars İl Merkezinde çeşitli üniversite öğrencileri arasında sigara kullanım sıklığı ve risk faktörleri. *Tur Toraks Der*, 11, 101-106.
- T.C. Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Küresel Yetişkin Tütün Araştırması Türkiye Raporu 2010. Anıl Matbaacılık, Yayın No:803, 2010:37-75
- Vatan İ, Ocakoğlu H, İrgil E (2009). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigara içme durumunun değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(1), 43-48.
- Yorgancıoğlu A, Esen A (2000). Sigara bağımlılığı ve hekimler. *Toraks Dergisi*, 1(1), 90.